Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

U 69/2020 vp

Lausunto komission ehdotuksesta direktiiviksi riittävistä vähimmäispalkoista EU:ssa (ns. vähimmäispalkkadirektiivi)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta direktiiviksi riittävistä vähimmäispalkoista (COM(2020) 682 lopullinen). Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää seuraavaa:

Suomen Yrittäjät ei kannata ehdotetun direktiivin antamista. Vaikka Suomen Yrittäjät yhtyy direktiiviehdotuksen tavoitteeseen siitä, että työntekijöille turvataan riittävä vähimmäispalkka, EU:n direktiivi ei ole oikea tapa toteuttaa tätä tavoitetta. Komission esittämä oikeusperusta direktiiville ei ole yksiselitteisen selkeä, eikä ole hyväksyttävää, että EU:n toimivaltaa pyritään venyttämään alueille, joille se ei perussopimusten mukaan selkeästi kuulu. Direktiivin sisältö on myös erittäin tulkinnanvarainen. Koska kyse olisi kuitenkin oikeudellisesti sitovasta EU-lainsäädännöstä, EU-tuomioistuimen tulevat ennakkoratkaisut voivat vaikuttaa merkittävästi siihen, millainen vaikutus direktiivillä on Suomen järjestelmälle.

Erityisesti näistä syistä Suomen Yrittäjät katsoo, että Suomen kannan tulisi olla U-kirjelmässä esitettyä valtioneuvoston kantaa kriittisempi. Suomen Yrittäjät pitäisi oikeasuhtaisempana, että vähimmäispalkoista annettaisiin direktiivin sijaan neuvoston suositus.[1] Direktiiviehdotuksen sisältö on monin paikoin enemmän suosituksen kuin oikeudellisesti sitovan direktiivin luonteinen. Suositus olisi myös linjassa EU:n talouspoliittisen ohjausjakson yhteydessä käytettyjen keinojen kanssa.

Direktiivin oikeusperustasta

U-kirjelmässä on selostettu kattavasti ehdotuksen oikeusperustaa ja viitattu myös EU-tuomioistuimen ratkaisuihin. Suomen Yrittäjät katsoo, ettei

[1] Myös eurooppalainen pk-yritysten järjestö SMEunited, joka jäsen Suomen Yrittäjät on, on kannattanut EU-tason sääntelyn rakentamista suosituksen varaan. SMEunited olisi ollut valmis EU-työmarkkinaosapuolten neuvotteluihin suosituksen aikaansaamiseksi.

direktiivin oikeusperusta kuitenkaan ole ongelmaton, sillä direktiiviehdotus koskee suoraan palkan määrittämisen tapaa ja myös vähimmäispalkan tasoa.

Direktiivin 1 artiklan sanamuodon mukaan vähimmäispalkan tulee olla *riittävä* (adequate) ja 5 artiklassa on määritelty myös niitä elementtejä, jotka lakisääteisen vähimmäispalkan asettamisessa on otettava huomioon. Lisäksi direktiivin johdanto-osassa viitataan suoraan erilaisiin vähimmäispalkan määrää osoittaviin indikaattoreihin. Kyse ei ole siten pelkästään ”työehdoista” perussopimuksen mukaisesti, mihin komission valitsema SEUT 153(1)b artikla viittaa. Lisäksi komission mainitsemat jo olemassa olevat työelämää koskevat direktiivit eivät sisällä palkan tasoon vaikuttavia määräyksiä, kuten nyt käsiteltävä direktiiviehdotus.

Vastaava ongelma sisältyy myös direktiiviehdotuksen 1 ja 4 artikloihin, sillä vaikka direktiivillä ei ole tarkoitus puuttua työehtosopimusosapuolten vapauteen, 4 artiklan sisältö asettaa jäsenvaltioille juridisesti sitovan velvoitteen edistää työehtosopimustoimintaa ja sen kattavuutta. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että EU:n perussopimuksessa ja EU:n perusoikeuskirjassa on tunnustettu työehtosopimustoiminnan vapaaehtoisuus.

Toissijaisuusperiaatteesta ja suhteellisuusperiaatteesta

U-kirjelmässä valtioneuvosto katsoo, että direktiiviehdotus vaikuttaisi olevat toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen mukainen. Suomen Yrittäjät katsoo, ettei direktiiviehdotus ole näiltäkään osin ongelmaton. Komission keskeinen peruste direktiiville on vähimmäispalkkajärjestelmien riittämättömyys. ”Riittävä” vähimmäispalkka on kuitenkin ennen kaikkea taloudellinen, ei juridinen kysymys. Pelkkä vähimmäispalkkajärjestelmä ei yksin riitä työssäkäyvien köyhyyden poistamiseksi, vaan tässä sosiaaliturvajärjestelmällä on keskeinen rooli. Kun lisäksi huomioidaan EU:n toimivallan riittämättömyys sosiaaliturvan osalta, Suomen Yrittäjät korostaa, että myös toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteeseen liittyvät ongelmat voitaisiin välttää antamalla neuvoston suositus sitovan direktiivin sijaan.

Vaikutukset Suomelle ja valtioneuvoston kanta

Direktiivi ei todennäköisesti ehdotuksen mukaisessa muodossaan aiheuttaisi välittömiä vaikutuksia suomalaiselle työmarkkinajärjestelmälle. Direktiivin tulkinnanvarainen sisältö kuitenkin aiheuttaa haasteita sen soveltamisessa ja on alttiina EU-tuomioistuimen tulkinnoille, jotka voivat merkittävästi muuttaa direktiivin aineellista sisältöä. Direktiivin sisältö voi myös muuttua merkittävästi EU:n lainsäädäntöprosessin aikana. Siten Suomen kannan tulisi olla U-kirjelmässä esitetty kriittisempi.

Myönteistä on, että valtioneuvoston kannasta käy ilmi tarve kunnioittaa kansallisia järjestelmiä ja se, ettei direktiivissä tule asettaa sellaisille valtioille, joissa palkat määritetään työehtosopimuksin, velvoitetta säätää vähimmäispalkkalakia tai edellyttää työehtosopimusten yleissitovuutta.

Kaikkiaan direktiiviehdotus luo kuitenkin merkittävää oikeudellista epävarmuutta sille, miten vähimmäispalkat tulevaisuudessa määräytyvät ja miten vähimmäispalkan riittävyyttä käytännössä arvioidaan EU:n tasolla. Talous- ja työllisyystilanne Suomessa ja muualla Euroopassa on varsin haastava ja myöskään tästä syystä ei ole järkevää osoittaa tukea EU-tason aloitteelle, joka luo yrityksille epävarmuustekijöitä ja mahdollisesti työvoimakustannusten kasvua.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
Asiantuntija, OTM